

Judecătoria Chișinău (sediul Rîșcani)
Judecător: C. Guzun
Curtea de Apel Chișinău
Judecători: N. Vascan, V. Clima și E. Palanciuc

D E C I Z I E

4 aprilie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecător
judecători

Tatiana Vieru
Maria Ghervas
Luiza Gafton
Ion Druță
Iuliana Oprea

examinînd recursurile depuse de Procuratura Generală a Republicii Moldova și
Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Malenchi
Serghei împotriva Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției, intervenienți
acesorii Ministerul Afacerilor Interne și Procuratura Generală cu privire la repararea
prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 1 noiembrie 2017, prin care au
fost respinse apelurile declarate de Procuratura Generală și Ministerul Justiției, fiind
menținută hotărîrea Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) din 14 iulie 2017,

A C O N S T A T A T:

La 29 iulie 2016, Malenchi Serghei a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției, intervenienți acesorii
Ministerul Afacerilor Interne și Procuratura Generală cu privire la repararea
prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea pretențiilor reclamantului a invocat că în privința lui a fost inițiată
urmărirea penală pe faptul punerii în circulație a valutei străine false utilizate pentru
efectuarea plăților, infracțiune prevăzută de Cod penal al RM.

Malenchi Serghei a specificat că cunoscîndu-l pe Alexandru Lîsîi din copilărie,
care a absolvit Academia de Poliție, la momentul audierii sale în calitate de bănuț,
știa că acesta este colaborator al CCCEC, fapt confirmat însuși de către Lîsîi
Alexandru, care s-a prezentat drept colaborator cînd era stopat de angajații poliției
rutiere, nefiind sancționat pentru încălcări.

La începutul anului 2011 i-a transmis lui Alexandru Lîsîi suma în mărime de 500 euro, pentru ca acesta să-i perfecteze un permis de conducere fratelui său, care se afla pe atunci în Italia, însă ultimul tergiversa perfectarea permisului de conducere, inventînd diverse scuze.

Reclamantul a menționat că întîlnindu-se în luna mai pentru a afla care este situația cu permisul de conducere a fratelui său, Lîsîi A. i-a propus să deconspireze unele persoane, ce pun în circulație bani falși, comunicîndu-i că identitatea lui deja le este cunoscută și are nevoie de antrenarea în activitate persoanelor noi, la ce reclamantul a acceptat propunerea, dorind să-l ajute.

Tot atunci a transmis cîteva bancnote de dolari SUA pe care le-a primit de la Lîsîi A. către o altă persoană, lîngă cinematograful „Flacăra”, primind în schimbul bancnotelor date 60 dolari SUA. Ulterior, Lîsîi A. i-a spus că operațiunea a decurs bine și conducerea lui este mulțumită.

Peste aproximativ o lună a fost sunat iarăși de Lîsîi A., care l-a rugat să vină la el acasă, singur și fără a avea la sine telefon mobil. În cadrul întîlnirii date, ultimul i-a transmis mai multe bancnote de dolari SUA, despre care i-a spus că sînt false, iar reclamantul urma să i le transmită aceleiași persoane.

La 29 iunie 2011 a transmis banii conform indicațiilor date de Lîsîi A. după care a fost reținut de către colaboratorii CCCEC, neavînd scopul să pună în circulație bani falși, iar acțiunile lui erau întrutotul ghidate de Lîsîi A., pe care îl considera drept colaborator al CCCEC.

Malenchi Serghei a mai precizat că la 29 iunie 2011, ora 9:30 a fost reținut, fiind privat de libertate pe perioada 29 iunie 2011 – 1 septembrie 2011. În penitenciar a suferit fizic și moral din cauza că s-a aflat printre deținuți.

Consideră că fiind o persoană, care nu a încălcat niciodată legea, îndeplinind mereu obligațiile de cetățean al RM, a fost supus unor ilegalități din partea statutului prin intermediul organelor de drept.

Reclamantul a invocat că la 29 mai 2014 de către procurorul Anatolie Pitei a fost emisă ordonanța de încetare a cauzei penale nr. 2011036358 în privința sa din motivul că acțiunile lui nu întrunesc elementele infracțiunii prevăzute de art. 236 alin. (1) Cod penal al RM.

Din momentul reținerii în privința lui și a membrilor familiei au fost efectuate diferite măsuri de investigații cum ar fi percheziții, interceptări și înregistrări discuțiilor telefonice, avînd la momentul reținerii doi copii minori, care necesitau atenția și grija, precum și implicare lui în calitate de tată, pe care n-a putut să le acorde pe parcursul a 2 luni și 3 zile.

La 4 mai 2017, Malenchi Serghei a depus o cerere, prin care a concretizat calitatea procesuală a Ministerului Justiției al RM (f.d.46-49).

Solicită reclamantul repararea prejudiciului moral în mărime de 100000 lei, ce va constitui echivalentul suferințelor sale cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, încasarea

cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice în mărime de 8000 lei și a taxei de stat în mărime de 100 lei.

Prin hotărîrea Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 14 iulie 2017, cererea de chemare în judecată depusă de Malenchi Serghei împotriva Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Ministerul Afacerilor Interne și Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată a fost admisă parțial.

S-a dispus încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, în beneficiul lui Malenchi Serghei, prejudiciul moral cauzat în sumă de 30000 lei.

S-a dispus încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, în beneficiul lui Malenchi Serghei, cheltuielile de asistență juridică, în sumă de 8000 lei.

În rest, pretențiile reclamantului privind repararea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată au fost respinse, ca neîntemeiate (f.d. 73, 76-79).

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a concluzionat că cerințele invocate în cererea de chemare în judecată se încadrează parțial în prevederile legii.

La 17 iulie 2017, Ministerul Justiției al RM a declarat apel împotriva hotărîrii Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 14 iulie 2017, solicitînd casarea acesteia, cu emiterea unei noi hotărîri prin care acțiunea să fie respinsă.

Manifestînd dezacord față de hotărîrea primei instanțe, la 2 august 2017, Procuratura Generală a declarat apel, solicitînd casarea hotărîrii Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 14 iulie 2017, cu emiterea unei noi hotărîri prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 1 noiembrie 2017 au fost respinse apelurile declarate de Procuratura Generală a RM și Ministerul Justiției al RM, fiind menținută hotărîrea Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 14 iulie 2017 (f.d. 115, 116-125).

Pentru a hotărî astfel, instanța de apel a conchis că prima instanță a dat o apreciere obiectivă și justă probelor administrate, a constatat și elucidat pe deplin toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinii, în consecință adoptînd o hotărîre legală și întemeiată.

Invocînd ilegalitatea deciziei instanței de apel, la 18 decembrie 2017, Procuratura Generală a RM a contestat-o cu recurs, solicitînd admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărîrii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărîri prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

În motivarea recursului s-a invocat că atît instanța de apel, cît și prima instanță nu au constatat toate circumstanțele importante pentru soluționarea corectă a pricinii, fiind aplicate eronat normele de drept material și încălcate normele de drept procedural.

La 28 noiembrie 2017, manifestînd dezacord față de decizia instanței de apel Ministerul Justiției al RM a contestat-o cu recurs, solicitînd admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărîrii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărîri prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

În motivarea recursului Ministerului Justiției al RM s-a invocat că atît instanța de apel, cît și prima instanță nu au constatat toate circumstanțele importante pentru soluționarea corectă a pricinii,

Totodată, recurentul a punctat asupra faptului că reclamantul-intimat nu a probat legătura cauzală dintre încălcare și prejudiciul cauzat.

Instanța de recurs constată că la dosar este anexată scrisoarea Curții de Apel Chișinău din 28 noiembrie 2017, prin care a fost expediată copia decizie instanței de apel în adresa părților (f.d 126), fiind recepționată de către Ministerul Justiției al RM la 5 decembrie 2017 (f.d. 141).

La dosar nu sunt anexate probe care ar certifica data recepționării de către Procuratura Generală a RM a copiei deciziei recurate.

Potrivit art. 434 CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Prin urmare, Colegiul consideră recursurile ca fiind declarate în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC, după parvenirea dosarului un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acestuia.

La 2 februarie 2018, în adresa intimaților a fost expediată copia recursurilor, iar la 26 februarie 2018, în adresa Curții Supreme de Justiție a parvenit referința prin care Procuratura Generală a RM a solicitat admiterea recursului declarat de Ministerul Justiției al RM.

Totodată, la 26 februarie 2018 a parvenit în adresa Curții Supreme de Justiție și referința declarată de Malenchi Serghei, prin care a solicitat respingerea recursurilor.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, consideră necesar de a admite recursurile declarate de Procuratura Generală și Ministerul Justiției.

În favoarea concluziei enunțate se invocă următoarele argumente.

În conformitate cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. e) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe.

Actele pricinii certifică faptul că la 29 iulie 2016, Malenchi Serghei a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Ministerul Afacerilor Interne și Procuratura Generală, prin care a solicitat repararea prejudiciului moral în mărime de 100000 lei, ce va constitui echivalentul suferințelor sale cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de

urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, încasarea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice în mărime de 8 000 lei și a taxei de stat în mărime de 100 lei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând situația de fapt din speța dată, în raport cu probele anexate la dosar, consideră oportun de a reliefa prevederile art. 3 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545 din 25 februarie 1998, care statuează expres că este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată; e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare. Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Totodată, conform art. 6 din aceeași Lege, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art. 313 alin. (5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală.

Prin prisma normelor de drept citate, Colegiul constată că instanțele inferioare corect au stabilit că probele anexate la dosar certifică faptul că Malenchi Serghei a fost supus aplicării ilegale a măsurii preventive sub formă de arest, prin urmare, în cazul dat sunt aplicabile prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998.

De menționat că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de anchetă sunt necesare unele condiții speciale și anume că fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, are particularități

în materia respectivă, așa fiind nu orice acțiune ilicită a organelor de anchetă și judecată atrage răspunderea statului. O altă condiție necesară pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare este actul de reabilitare, care și atestă admiterea erorii judiciare și prejudicierea neîntemeiată a persoanei.

Astfel, din ordonanța de încetare a urmăririi penale din 29 mai 2014 emisă de către procurorul în secția exercitare a urmăririi penale în cauze de criminalitate organizate și excepționale a Procuraturii Generale, Anatolie Pitei, urmărirea penală în privința lui Malenchi Serghei a fost încetată din motivul că în acțiunile acestuia nu se întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 236 alin.(1) Cod Penal (f.d. 18-20).

Prin urmare, atât prima instanță, cât și instanța de apel corect au concluzionat că prin ordonanța menționată se recunoaște lipsa vinovăției lui Malenchi Serghei în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 236 alin.(1) CP, iar în privința reclamantului-intimat urmărirea penală a fost încetată pe motivul lipsei în acțiunile acestuia a elementelor constitutive ale infracțiunii, ceea ce determină posibilitatea de a aplica în cauza dată prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr.1545 din 25 februarie 1998.

Totodată, ghidînduse de prevederile art. 2 și 11 din Legea citată, instanțele inferioare corect au concluzionat asupra cuantumului prejudiciului moral cauzat lui Malenchi Serghei ca urmare a acțiunilor ilegale a organului de urmărire penală, în mărime de 30000 lei, ținînd cont de faptul învinuirii reclamantului-intimat în comiterea infracțiunii grave, de impactul investigațiilor desfășurate în cadrul urmăririi penale față de reclamant și anume efectuarea perchezitivei în autoturismul personal al acestuia și interceptările convorbirilor telefonice, de caracterul și gravitatea suferințelor psihice și fizice cauzate suportate de Malenchi Serghei pe parcursul urmăririi penale, luînd în considerație perioada privării de libertate 29 iunie 2011 – 01 septembrie 2011, de gradul trăirilor negative în legătură cu aflarea acestuia în arest preventiv, disconfortul suportat de către reclamant odată cu supunerea acestuia urmăririi penale, existența la întreținere a doi copii minori, consecințele produse familiei reclamantului, de stresul și efectele psiho-fizice provocate, precum și de pronunțarea însăși a unei ordonanțe de încetare a urmăririi penale, care prin sine reprezintă o satisfacție parțială și echitabilă pentru orice prejudiciu moral suferit, concluzie care este în corespundere cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Or, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

Potrivit Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea

vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

În acest context, de menționat că CtEDO cere ca compensațiile cu titlu de prejudiciu moral acordate la nivel național pentru violarea CEDO să fie comparabile cu cele acordate de CtEDO în cauze similare. Atunci când stabilește cuantumul prejudiciul moral, CtEDO ia în calcul nivelul de trai (venitul populației) din statul vizat. Astfel, prejudiciul moral urmează a fi privit ca o compensare și nicidecum ca obținerea unor foloase necuvenite.

Totodată, este întemeiată poziția primei instanțe, menținută prin decizia instanței de apel, formulată prin prisma art. 96 CPC, cu privire la încasarea sumei de 8000 lei cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică.

De menționat că la încasarea cheltuielilor pentru acordarea asistenței juridice s-a ținut cont de complexitatea cauzei, de faptele stabilite, de volumul de lucru, apreciind necesitatea cheltuielilor, realmente angajate și rezonabile ca mărime, considerându-le cheltuieli necesare, care au fost în mod real suportate, în limita unui cuantum rezonabil, fiind confirmate prin ordinul de plată nr. EZ 426033 din 13 ianuarie 2016 (f.d.3).

În continuare, instanța de recurs reiterează prevederile art. 5 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, care statuează expres că cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă în vigoare. Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.

Totodată, potrivit art. 131 alin. (1), (2) din aceeași Lege, hotărârea judecătorească privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești se execută după ce devine irevocabilă, în modul stabilit de legislația în vigoare. Instanța de judecată prezintă din oficiu titlul executoriu, emis în baza hotărârii judecătorești irevocabile, spre executare Ministerului Justiției și informează părțile despre acest fapt. La solicitarea Ministerului Justiției, creditorul prezintă, în termen de 5 zile, datele bancare necesare pentru executarea titlului executoriu. Titlul executoriu, eliberat în baza hotărârii irevocabile, poate fi prezentat spre executare Ministerului Justiției și de către creditor, cu anexarea datelor bancare necesare, în vederea efectuării transferului.

Astfel, din normele de drept citate se distinge cert faptul că prejudiciul moral și material urmează a fi încasat din contul bugetului de stat gestionat de Ministerul Finanțelor prin intermediul Ministerului Justiției, motiv din care în acest sens, hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel urmează a fi modificate.

Din considerentele sus-menționate și avînd în vedere faptul că circumstanțele pricinii au fost constatate pe deplin de către prima instanță și instanța de apel, nefiind necesară verificarea suplimentară de dovezi, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, ajunge la concluzia de a admite recursurile declarate de Procuratura Generală și Ministerul Justiției și a modifica decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE :

Se admit recursurile declarate de Procuratura Generală a Republicii Moldova și Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Se modifică decizia Curții de Apel Chișinău din 1 noiembrie 2017 și hotărîrea Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) din 14 iulie 2017, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Malenchi Serghei împotriva Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Ministerul Afacerilor Interne și Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată, după cum urmează:

Se încasează din contul bugetului de stat gestionat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Malenchi Serghei suma de 30000 (treizeci mii) lei – cu titlu de prejudiciu moral.

Se încasează din contul bugetului de stat gestionat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Malenchi Serghei suma de 8000 (opt mii) lei – cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică.

În rest, decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecător

Tatiana Vieru

judecători

Maria Ghervas

Luiza Gafton

Ion Druță

Iuliana Oprea